

Становище
относно дисертационния труд
на Яна Димова
„Репрезентация на историческите персонажи
в романите на Фернандо Кампош“
от доц. д.н. Морис Фадел,
Нов български университет

Дисертационният труд на Яна Димова „Репрезентация на историческите персонажи в романите на Фернандо Кампош“ се насочва към една тема, която е малко разработвана у нас: репрезентацията на персонажа в романа. Онова, което прави труда още по-актуален, е обстоятелството, че той свързва тази тема с постмодерната романова вълна.

Сериозността на начинанието на докторантката се вижда още в първата глава, където тя закономерно обръща внимание на теоретичните постановки в изследването на персонажа в историческия роман. Главата прави внимателен преглед на теориите за персонажа. Тя тръгва от самото начало на мисленето за литературата – „За поетическото изкуство“ на Аристотел, за да стигне до най-модерните разбирания на литературнотеоретичното мислене за героя в романа. Като положително качество на тази част на дисертацията виждам коментара на книгата на Едуард Форстър „Аспекти на романа“, публикувана през 1927 г., която има малка рецепция у нас за сметка на възгледите на романа на Михаил Бахтин.

Теоретичният апарат, който ползува докторантката, е така изграден, че да обслужва автора, чийто исторически романи тя анализира - Фернандо Кампош. Тя вижда тези романи като трудноположими в схемите на класическата наратология, които са и схеми на класическото мислене изобщо с неговия стремеж за категорични граници между факта и фикцията, между референциалното и фикционалното измерение на изказването. Случаят с Кампош не е такъв. Сложното отношение между истина и измислица в неговите произведения извиква за своето обяснение теории като тази за „фикционалната истина“ на Рифатер или за „смесената модалност на съществуване на персонажите“, както се изразява авторката на дисертацията (с. 27); модалност, която проблематизира „дихотомията репрезентиран образ–измислен образ“ (с. 28).

Втора глава на дисертацията коментира развоя на историческия роман в Португалия. Тя набавя необходимия контекст, в който да се открие мястото на Фернандо Кампош в литературния процес, както и да се търси генеалогично обяснение на похватите, които използва той при репрезентацията на историческите персонажи. Тези похвати са подробно разгледани в следващата, трета глава. При тяхното описание докторантката често се опира на теоретични разбирания за литературата, което показва стремеж за един самоосъзнаващ и самоизследващ се анализ на текста за сметка на вярващия в „директния“, лишен от помощните „инструменти“ на теорията прочит.

Тук се разкрива и обосновава и един от главните акценти в дисертацията: биофикцията. Тя е малко анализирана у нас и усилията на докторантката в тази посока несъмнено са приноси. Благодарение на това, че тя изследва романите на Кампош не естетически и идейно, а поетологически, от гледна точка на похватите, пред нас се очертава една

разнообразна, наблюдавана на различни елементи от текста картина на този начин на репрезентация.

Най-приносната според мен част от дисертацията е четвърта глава. В нея докторантката аргументира и подробно се спира на един елемент от романите на Кампош, който в нашето литературознание е малко дискутиран, а доколкото му е обръщано внимание, е коментиран под друго име: „подтиснатия дискурс“. Това са онези перспективи в повествованието, останали извън основните линии на разказа и смисловите внушения на произведението, които са само намекнати, подсказани. Много често те се съдържат във вътрешния монолог на персонажа, но не само там. Изследването на „подтиснатия дискурс“ позволява да се изгради емодално виждане за произведението, което анализира не какво се съдържа в него, а какво би могло то да ни представи.

Много добра идея на докторантката е да включи в текста на дисертацията приложение, което да дава подробна информация за историческите персонажи в романите на Фернандо Кампош.

Авторефератът правилно отразява приносите и съдържанието на дисертацията.

Убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да предостави на Яна Иванова Димова научната и образователна титла „Доктор“ в област на висшето образование 2. “Хуманитарни науки”, професионално направление 2.1. “Филология”, научна специалност „Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Португалска литература, XX – XXI в.)“.

05. 06. 2024 г.

С уважение: М. Фадел